

ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI FANIDAN SINFDAN
TASHQARI TO'GARAK ISHINI TASHKIL ETISH

Abdikayumova Gulsinoy Izzatullayevna

*Toshkent vilyati Olmaliq shahar 14 -umumiy o'rta ta'lim maktabining
Boshlang'ich ta'lim fani o'qituvchisi*

Anotatsiya. Ushbu maqolada sinfdan tashqari mashg'ulotlar talabaniing yaxlit rivojlanishida hal qiluvchi rol o'ynaydi va ularning akademik taraqqiyotini to'ldiradi. Ona tili va o'qish savodxonligi nuqtai nazaridan sinfdan tashqari to'garak ishlari o'quvchilarning o'z tili va adabiyotini tushunishi va qadrlashini chuqurlashtirish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Ushbu maqolada sinfdan tashqari to'garak ishlarini tashkil etish, uning ahamiyati, usullari, natijalari va ona tili ko'nikmalarini oshirish va o'qish savodxonligini oshirish oqibatlarini bayon etilgan.

Kalit so'zlar: sinfdan tashqari ishlar, to'garak ishlari, ona tili, o'qish savodxonligi, tashkilotchilik, yaxlit rivojlanish.

Аннотация. В этой статье внеклассные занятия играют решающую роль в целостном развитии ученика и дополняют его академический прогресс. Внеклассная кружковая работа с точки зрения родного языка и грамотности чтения предоставляет уникальную возможность углубить понимание и оценку учащимися своего языка и литературы. В данной статье описывается организация внеклассной кружковой работы, ее значение, методы, результаты и последствия для развития навыков владения родным языком и повышения читательской грамотности.

Ключевые слова: внеклассная работа, кружковая работа, родной язык, грамотность чтения, организация, целостное развитие.

Anotation. In this article, extracurricular activities play a decisive role in the holistic development of the student and complement their academic progress. In terms of native language and reading literacy, extracurricular activities provide a unique opportunity to deepen students' understanding and appreciation of their language and literature. This article describes the organization of extracurricular activities, its significance, methods, results and consequences for improving native language skills and improving reading literacy.

Keywords: extracurricular activities, circle work, native language, reading literacy, organization, holistic development.

Sinfdan tashqari to'garak ishlari talabalarni interaktiv munozaralarga, guruh mashg'ulotlariga va ona tili va o'qish materiallari atrofida joylashgan ijodiy loyihalarga jalb qilishni o'z ichiga oladi. Ushbu tadbirlar tanqidiy fikrlashni rivojlantirish, tilni

ravonligini oshirish va adabiyotga umrbod muhabbatni rivojlantirishga qaratilgan. Kirish bo'limi o'qish va tilni boyitishni osonlashtiradigan adabiy kitoblar, qisqa hikoyalar, she'rlar, gazetalar va raqamli platformalar kabi sinfdan tashqari to'garak ishlarini tuzishda foydalaniladigan manbalar va materiallarga qaratilgan.

Ona tili va o'qish savodxonligi fanidan darsdan tashqari to'garak ishlarini tashkil etish til ko'nikmalarini targ'ib qilish, adabiyotga muhabbat uyg'otish va o'quvchilar o'rtasida tanqidiy fikrlashni rag'batlantirishning ajoyib usuli bo'lishi mumkin. Mana, bunday doirani qanday tashkil qilish bo'yicha bosqichma-bosqich qo'llanma:

- Maqsadni aniqlang: darsdan tashqari to'garakning aniq maqsad va vazifalarini aniqlang. Masalan, siz o'qishni tushunishni yaxshilash, yozish qobiliyatini oshirish, talabalarni turli adabiy janrlar bilan tanishtirish yoki muhim mavzular va g'oyalar bo'yicha munozaralarni rag'batlantirishni xohlashingiz mumkin.

- Tegishli materiallarni tanlang: romanlar, hikoyalar, she'rlar, pyesalar yoki maqolalar kabi yoshga mos turli xil o'qish materiallarini tanlang. Talabalarni bir qator adabiy asarlar bilan tanishtirish uchun turli mualliflar, janrlar va uslublarni ko'rib chiqing.

- Jadvalni tuzing: darsdan tashqari to'garak uchun muntazam yig'ilish vaqti va davomiyligi to'g'risida qaror qabul qiling. Talabalar va o'qituvchilarning mavjudligiga qarab, bu haftada bir marta yoki ikki haftada bo'lishi mumkin. Uchrashuvni davom ettirish uchun uchrashuv vaqtlarida izchillikni ta'minlang.

- Reklama va yollash: darsdan tashqari to'garakni qiziqishi mumkin bo'lgan talabalarga targ'ib qiling. So'zni tarqatish uchun maktab e'lonlar taxtasi, e'lonlar, elektron pochta yoki og'zaki so'zlardan foydalaning. Talabalarni ro'yxatdan o'tishga va qiziqishlarini bildirishga undash.

- Ko'rsatmalarni shakllantirish: darsdan tashqari doirada ishtirok etish, xulq-atvor va umidlar uchun aniq ko'rsatmalar o'rnatish. Faol ishtirok etish, hurmat bilan tinglash va konstruktiv fikr-mulohazalarning muhimligini tushuntirish.

- Faoliyatni rejalashtirish: doirani interaktiv va yoqimli qilish uchun turli xil qiziqarli tadbirlarni loyihalashtirish. Ushbu tadbirlar kitob muhokamalari, munozaralar, ijodiy yozish mashqlari, she'rlar o'qish, xarakterlarni tahlil qilish, adabiy viktorinalar yoki hatto spektakllarni o'z ichiga olishi mumkin.

- Rollarni belgilang: darsdan tashqari doirada rol va mas'uliyatni taqsimlang. Masalan, bitta talaba munozaralarni moderatsiya qilish uchun javobgar bo'lishi mumkin, boshqasi eslatma olishi yoki ma'lum bir faoliyatni olib borishi mumkin. Aylanadigan rollar talabalarga turli ko'nikmalarni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

- Qo'llab-quvvatlash va yo'l-yo'riq bering: to'garakka munozaralarga rahbarlik qila oladigan, savollarga javob beradigan va adabiy asarlar haqida tushuncha beradigan o'qituvchi yoki bilimdon kattalar yordam berishi kerak. Ushbu murabbiy takliflar

berishi, tanqidiy fikrlashni rag'batlantirishi va kerak bo'lganda qo'llab-quvvatlashi mumkin.

•Yutuqlarni nishonlang: sinfdan tashqari to'garak a'zolarining yutuqlarini tan oling va nishonlang. Ajoyib hissalarini, til ko'nikmalarini yaxshilashni yoki ijodiy natijalarni ta'kidlang. O'z ishlarini namoyish qilish uchun o'qish tadbirlarini, yozish musobaqalarini yoki ommaviy taqdimotlarni tashkil qilishni o'ylab ko'ring.

•Fikrlash va Sozlash: darsdan tashqari to'garakning borishi va samaradorligini muntazam ravishda baholang. Ishtirokchilarning tajribalari va takomillashtirish bo'yicha takliflarini tushunish uchun fikr-mulohazalarini izlang. Doira qiziqarli va foydali bo'lib qolishini ta'minlash uchun kerakli tuzatishlarni kiriting.

Esingizda bo'lsin, ona tili va o'qish savodxonligi fanidan darsdan tashqari to'garakning asosiy yo'nalishi tilni rivojlantirish, tanqidiy fikrlash va adabiyotga muhabbatni rivojlantiradigan inklyuziv va rag'batlantiruvchi muhitni yaratish bo'lishi kerak.

Natijalar bo'limi sinfdan tashqari to'garak ishlarini amalga oshirish natijalari va afzalliklariga qaratilgan:

•O'qish ko'nikmalarini yaxshilash: to'garak ishlarida muntazam ishtirok etish faol muhokama va tahlil qilish orqali talabalarning o'qishni tushunishi, so'z boyligi va ravonligini oshiradi.

•Tanqidiy fikrlash va tahlil: Talabalarda tanqidiy fikrlash, adabiy elementlarni tahlil qilish va turli nuqtai nazarlarni talqin qilish qobiliyati rivojlanadi, shu bilan ona tili va adabiyotini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

•Hamkorlikda o'rganish: to'garak ishi talabalar o'rtasida jamoaviy ish, hamkorlik va hurmatli muloqotni rag'batlantiradi. Ular bir-birlarining tushunchalari va istiqbollardan o'rganadilar, qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini tarbiyalaydilar.

Muhokama bo'limida biz sinfdan tashqari to'garak ishlari bilan bog'liq natijalar va muammolarni tahlil qilamiz:

O'quv dasturi bilan integratsiya: sinfdan tashqari to'garak ishlarini maktab o'quv dasturi bilan muvofiqlashtirish, sinfda o'qishni mustahkamlash va to'ldirish, til ko'nikmalarining uzluksiz rivojlanishini ta'minlash.

Vaqt va resurslar: sinfdan tashqari ishlarni samarali tashkil etish va qo'llab-quvvatlash uchun etarli vaqt va resurslarni ajratish kerak. Maktablar to'garak ishlarining uzluksiz ishlashini ta'minlash uchun kitoblar, raqamli vositalar va yordamchilar mavjudligini qo'llab-quvvatlashi kerak.

Inklyuzivlik: sinfdan tashqari to'garak ishlarining inklyuziv bo'lishini va turli qobiliyat va qiziqishdagi talabalarga xizmat qilishini ta'minlash. Barcha talabalar faol ishtirok etish uchun rag'batlantiriladigan va qo'llab-quvvatlanadigan muhitni yarating.

Xulosa va takliflar:

Sinfdan tashqari to'garak ishlari o'quvchilar o'rtasida ona tili va o'qish savodxonligini oshirish uchun ulkan imkoniyatlarga ega. Bu tilga bo'lgan muhabbatni rivojlantiradi, tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi va hamkorlikda o'rganishga yordam beradi. Imtiyozlarni maksimal darajada oshirish uchun maktablar to'garak ishlarini o'quv dasturlariga kiritishlari, etarli resurslarni ajratishlari va o'qituvchilarga doimiy yordam ko'rsatishlari kerak. Bundan tashqari, maktablar to'garak ishlarining o'quvchilarning til ko'nikmalariga ta'sirini muntazam ravishda baholashlari va uning doimiy samaradorligini ta'minlash uchun zarur tuzatishlar kiritishlari kerak.

Xulosa qilib aytganda, ona tili va o'qish savodxonligi bo'yicha darsdan tashqari to'garak ishlari yaxlit rivojlanish uchun qimmatli vositadir. Ushbu tadbirlarni amalga oshirish orqali maktablar kuchli til ko'nikmalariga, tanqidiy fikrlash qobiliyatiga va adabiyotga umrbod muhabbatga ega bo'lgan har tomonlama barkamol shaxslarni tarbiyalashi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ona tili va o'qish savodxonligi: 1-sinf uchun darslik / I. Azimova [va boshq.]. – Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021. – 104 b.
2. Iroda Azimova, Klaraxon Mavlonova, Sa'dullo Qurunov, Shokir Tursun, Nilufar Hakimova, Husnora Baxtiyorova Ona tili va o'qish savodxonligi. O'qituvchilar uchun metodik qo'llanma. Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021
3. "O'qish madaniyatini oshirish" ilmiy-amaliy seminari materiallari. 2018
4. Ona tili va o'qish savodxonligi. 1-qism [Matn]: darslik 2-sinf uchun /K. Mavlonova [va boshq.]. -Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2021.
5. Boshlang'ich sinf ona tili darslarida axborot texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati. Shukurova H. - O'qituvchi. 2021.
6. B.To'xliyev, M.Shamsiyeva, T.Ziyadova. "O'zbek tili o'qitish metodikasi" Toshkent. "Yangi asr avlodi" nashriyoti. 2006-y.